

KOVÁCS BODOR SÁNDOR

Ídőívek

Beszélgetés Varga Mátyással az Arcus Temporum fesztiválról

Varga Mátyás költő, gimnáziumi tanár, a Pannonhalmi Szemle szerkesztője, bencés szerzetes, a Pannonhalmi Kulturális Igazgatóság és a Bencés Kiadó vezetője. Ezúttal mint a Pannonhalmi Arcus Temporum Művészeti Fesztivál szervezője és ötletgazdája szólal meg. Az itt közölt interjú a salgótarjáni József Attila Művelődési és Konferencia Központban elhangzott beszélgetés részlete, rövidített, szerkesztett változata.

- 2012 augusztusában kerül sor a IX. Arcus Temporum fesztiválra. Honnan jött az ötlet, miért pont ilyen fesztivál, miért ez a metódus kedves számodra, Mátyás? Az látszik, hogy rendhagyó a program, de hogy mi ennek a filozófiája, szeretném, ha erről beszélne.

- Erről a kérdésről hosszan lehetne beszélni, a válaszomat a távoli múltban kell kezdenem. Az az életforma, amiben élek, és a Pannonhalmi Apátság is, bencés szerzetesség. A bencésségről azt érdemes tudni, hogy a nyugati egyházban a legősibb szervezett szerzetességet formálja. A hatodik századtól kezdődően létezik. A bencés hagyománynak van egy nagyon fontos eleme, mégpedig az, hogy olyan világból jön, ahol ez a világ még egyben van, az egyházszakadás előtti időkre vezethető vissza az értékrendje. Ha arról kell beszélnem, hogy számomra miért fontos a bencés lét, és miért fontos Pannonhalmat, azt kell mondanom, azért, mert olyan világot képvisel, amely nem töredezett részekre, és amelynek részei éppen ezért nem fordulnak szembe egymással. Hogy ez egész pontosan mit jelent? Azt szoktam mondani, hogy ez a rend egy genetikailag egységes világnak az emlékéből építkezik. Éppen ezért a monostorok a kora középkor kezdetétől mostanáig a találkozás tereként működnek. Ez már a rendalapító Benedek idején így volt.

Az Arcus Temporum gondolata is ehhez kapcsolódik. Egy karakteres fesztivált akartunk létrehozni, mert Magyarországon nagyon sokféle rendezvény van, nagyon sok jó rendezvény van. Valami olyat szerettünk volna, ami jellemzi Pannonhalmát. Azt gondolom, hogy a döntés mögött ez a felfogás áll. A fesztivál neve Arcus Temporum, „ídőívek”. Arra gondoltunk, hogy nincs jelen múlt nélkül, nincs múlt jelen nélkül. Valamit a gyökereinkkel kezdeni kell, most, a jelenben. Nem menekülhetünk a gyökerekbe, mert az múltba révedés, káros. És nem vágthatjuk le a gyökereinket sem. A múlt azonban soha nem skanzen, a múlt mindig az újraolvasásnak, az újraértelmezésnek a terepe, dinamikus viszony, amely állandóan alakul. Nem megkövült dolog. A múltat újraéljük, újraolvassuk, újranézzük, újraértelmezzük, és amivel nem így vagyunk, az igazából halott viszony. Számomra, be kell valanom, a kortárs művészet egy fontos terület. Úgy gondolom, ami a kortárs mű-

vészetben történik, semmivel sem rosszabb vagy kevesebb, mint ami a korábbi évtizedek, évszázadok művészetében történt. Éppen ezért ez a fesztivál úgy működik, hogy a régít és az újat állítja párba, és ebből egy nagyon érdekes dialógus születik.

- *Hogyan működik ez a zenei program kapcsán?*

- Évről évre meghívunk egy kortárs zeneszerzőt, aki egyébként a világban vagy Európában élvonalbeli, de itthon kevésbé ismert. Az ő műveit állítjuk párba egy régi zeneszerző műveivel. 2011-ben a német a Helmut Oehring volt a vendég, Németországban a fiatal generáció egyik legizgalmasabb művésze. Oehring művei Beethoven darabjaival együtt szólaltak meg. A 2009-es fesztiválon Giya Kancheli grúz zeneszerző művei Johann Sebastian Bach alkotásaival volt párhuzamba állítva. Korábban az orosz-tatár Sofia Gubaidulina, az olasz Salvatore Sciarrino és az ukrán Valentin Silvestrov, a dán Bent Sørensen, később a svájci-osztrák Beat Furrer volt a fesztivál vendége.

Minden koncert két szerző műveire épül, amiből az is következik, hogy a kortárs zeneszerző egy nagyon komoly zenei időt kap, ahol az életművének egy jelentős keresztmetszete megmutatkozhat. A zeneszerzőknek mindig felajánljuk, hogy a kedves előadókik közül hívhatnak néhányat. Fontos számunkra, hogy a külföldi és magyar zenészek találkozzanak: a zeneszerző már a fesztivál előtt Pannonhalmára jön, hogy együtt próbáljon a hazaiakkal. A fesztivál eredménye az is, hogy a „hozott művek” bekerülnek a magyar koncertéletbe, az új, modern műveket megtanulják a magyar muzsikusok. Együttműködünk egy pozsonyi szlovák fesztivállal is, amely hasonló karakterű, mint a miénk. Hihetetlenül jó viszonyba kerültünk a szlovák muzsikusokkal, különösen Jozef Lupták csellistával – miközben a két ország között a feszültségek kiéleződnek, a fesztivál kereti között ennek nyoma sincs. Igazi barátság szövődött köztünk. A koncertek mellett kortárs színházi illetve táncszínházi produkciókat is láthat a közönség, illetve rendhagyó képzőművészeti kiállításokkal és rövidfilmek bemutatásával igyekszünk komplexé tenni az élményt. Összegezve: a fesztivál egy találkozás. Ünnepe. Olyan kevés ünnep van az emberek életében, és mi három intenzív ünnepi napot szeretnénk nekik adni minden évben. Aki eljön, új élményekkel gazdagodik. Azt szokták mondani, ez afféle profán lelki gyakorlat: a három nap alatt sok mindent végig lehet gondolni.

